

Ký Sự

Thăm Thầy Cô

KIM THOA

Không như các cụ ngày xưa “mùng một tết cha, mùng ba tết thầy”, mà còn đúng bốn ngày trước giờ khai lịch đầu năm, chúng tôi tám người, đã tìm thăm lại các thầy cô cũ. Đó là một buổi sáng nắng rất nhạt và trời có gió nhẹ, chúng tôi khởi hành với một tâm trạng chung: bồi hồi...và có chút gì đó lâng lâng vui sướng, giống như hồi nhỏ được thầy cô sai chép bài lên bảng hay cộng số điểm vậy. Cảm xúc trong tâm thì tươi mới như con trẻ mà nhìn nhau thì thấy vài mái đầu đã điểm bạc...

Điểm dừng đầu tiên của đoàn thăm viếng là một ngôi nhà màu trắng xinh xắn, nằm trong một con hẻm yên tĩnh. Trước cửa nhà, tấm biển nhỏ khiêm tốn “Dạy kèm luyện thi đại học môn Hoá” thấp thoáng sau mấy chậu Lan Dendrobium trổ hoa rực rỡ, làm chúng tôi yên lòng với suy đoán thầy Nghĩa vẫn còn khoẻ mạnh. Quả thật, Thầy đón chúng tôi bằng những cái bắt tay nồng nhiệt và nụ cười tươi tắn. Chiếc cup quần vợt trên tủ buýp-phê khẳng định hơn nữa sức dẻo dai của người thầy tuổi đã thất tuần. Thầy bật cười vì câu nói của một bạn nữ: “Sau này, mỗi lần ngang qua trường Võ Trường Toản, nhìn tấm gương soi trước cổng trường, con lại nhớ đến Thầy”. Rồi Thầy kể chuyện một nam sinh bướng bỉnh vắn vẹo thầy về tác phong: tóc như thế nào thì gọi là dài? Thế nào thì gọi là giày mà sao thì bị liệt là dép? Thầy vẫn mềm mỏng giải thích, như một chiến lược thu phục những tâm hồn cứng cỏi nhưng non nớt đáng thương. Thầy cô đã cho chúng ta những “hệ quy chiếu” vô hình, chúng tồn tại mãi trong tâm khảm và làm nên phong cách sống khi chúng ta trưởng thành. Rồi cuộc đời cứ thế trôi, mỗi nam sinh nữ sinh chúng ta lại làm nên một tế bào của xã hội, đó là gia đình. Và chúng ta lại truyền cho con cái những hệ quy chiếu đó.

Rời nhà thầy Nghĩa, chiếc xe bé gọn cứ bon bon, lúc thì khéo léo lách qua hàng dãy xe hàng nối đuôi rồng rắn, đang hồi hả chuẩn bị cho một cái tết không được thiếu thứ gì; lúc lại ngấp ngừng dò tìm những tấm biển ghi những địa chỉ quý giá của thầy cô, mà bọn học trò đầu bạc đã dày công thu thập được. Số nhà 38 Trương Quyền vừa hiện ra thì có bạn nữ mắt đã đỏ hoe. Đến khi thấy thấp thoáng bóng cô Kim Anh thì đúng là bắt đầu có “lụt lội”, như lời của một bạn nam khôi hài. Điều đầu tiên đập vào mắt chúng tôi là Cô không còn để mái tóc dài nữa. Mái tóc đen óng của Cô bây giờ đã được cắt ngắn và uốn gọn, pha vài sợi bạc. Có người nhắc lại giai thoại mái tóc dài của Cô. Cô nói bao dung: “Ngày đó, trên đường xuống phòng giáo sư, Cô nghe bọn học trò kháo nhau đồ đũa nào dám sờ xem tóc Cô là tóc thiệt hay tóc giả, Cô nghĩ chắc tóc mình cũng đẹp”, Cô cười ánh mắt xa xôi. Cô hỏi han về cuộc sống từng đứa, giọng Cô vẫn dịu dàng kiêu sa như ngày trước Cô từng đứng trên bục giảng “mê hoặc” lũ học trò phá phách. Trên bàn thờ, di ảnh người cha quá cố của Cô gọi chúng tôi nhớ hình ảnh người đàn ông đưa đón Cô đi dạy mỗi ngày bằng chiếc Volkswagen màu đen nghiêm nghị. Ông đều đặn đưa con gái mình đến trường đúng mười phút trước khi giờ học bắt đầu và luôn có mặt năm phút trước giờ tan học. Chúng tôi có đứa quay mặt đi giấu mấy giọt lệ trào ra khi thoáng nghĩ: có phải ông cụ đã quá bảo bọc cô, một người con gái xinh đẹp, tài giỏi, để mà giờ đây Cô tôi vẫn còn độc thân lẻ bóng ở tuổi xế chiều? Khi viết lại những dòng này thì cảm giác của tôi giống như có một chiếc trâm cài đẹp vừa đâm vào tay chảy máu. Cô nhìn bọn tôi, mắt Cô ánh lên những tia buồn vui khó tả: “ Ngày xưa Cô nghiêm quá, ban đầu lớp Cô chủ nhiệm các em e dè lắm, không

dám lại gần Cô. Nhưng sau hiểu Cô rồi thì các em rất thương, đi đâu cũng lôi Cô theo, ngay cả thi đấu thể thao”. Bịn rịn mấy thì cũng đến lúc chúng tôi phải chia tay Cô. Một bạn nữ giấu mặt vào vai cô, quẹt vội mấy giọt nước mắt lăn dài trên má, khi Cô ân cần dặn lũ học trò đầu bạc: “Các con mang theo mấy chai nước khoáng này lên xe mà uống, đừng uống bậy bạ dọc đường rồi đau bụng”. Như vậy là đối với Cô, dù bọn học trò đã có một nửa số tuổi của đời người nhưng lúc nào cũng là những đứa học trò bé bỏng. Xe lăn bánh rồi mà Cô vẫn đứng gơ tay lên vẫy hình như muốn che đôi mắt đang rung rung.

Hôm ấy, vì chiếc xe khá chật, các gói quà để tặng thầy cô lại to đùng, cồng kềnh, làm cho bọn tôi có cảm tưởng được trở về thời thơ bé, khi đứa này nhìn đứa kia cứ ôm khư khư trong tay gói quà mình giữ. Trông điệu bộ anh chàng quân nhân dáng dấp thì cao to, mà ngồi khép nép trên băng ghế sau, hai cái đùi hộ pháp kẹp chặt gói quà, thật là buồn cười! Xe dừng lại trước hẻm 121A Nguyễn Thông, chúng tôi xuống đi bộ. Đoàn học sinh đầu bạc đi đều bước, chỉ khác xưa là miệng thì không đếm một hai, ngang qua mấy sạp hàng chợ. Mấy bà bán hàng dò nhìn lạ lẫm, đến khi một bạn dừng lại hỏi nhà thầy Vịnh thì họ mới vỡ lẽ ra, và dường như vẫn chưa hết ngỡ ngàng khi chúng tôi đã cảm ơn và quay bước. Thầy Vịnh đón chúng tôi cũng với nụ cười rất tươi. Cái bắt tay của Thầy vẫn còn chắc nịch, nhưng mái tóc Thầy thì không còn một sợi đen nào cả. Hàn huyên một lúc thì bọn tôi tranh thủ hỏi Thầy về chọn lựa một ấn bản thích hợp cho dự án thực hiện một Truyện Kiều online. Lúc đó, hình như mấy đứa học trò cũ đã chạm vào cái khát khao lâu ngày của Thầy. Thầy sung sướng nhận đóng góp ý kiến cho chương trình. Chúng tôi bị thu hút từ câu chuyện Thầy kể về Đức cha Trần Lục mà trường tôi được hân hạnh mang tên thời còn ở quận Tân Bình; rồi thầy hiệu trưởng Nguyễn Văn Ngọc đã chọn cụ Nguyễn Du, một danh nhân thì ca đề đặt tên cho trường khi dời về Cư xá Bắc Hải. Thầy nói giọng bông trầm như đang đứng trên

bục giảng. Một lúc nào đó, tôi như không còn nghe Thầy nói gì nữa, giống như có một lũ Ve ùa ra từ tán lá cây Dầu trong sân trường, mang theo khúc cầm tấu rộn rã của những đôi cánh đàn và bay thẳng vào tâm thức tôi.

Trời đã xế trưa, chúng tôi ghé thăm thầy Cảo. Đôi mắt linh lợi và nụ cười chúm chím vui tươi của Thầy làm bọn tôi quên đi tiếng báo thức của chiếc đồng hồ bao tử. Phải công nhận rằng từ sáng tới giờ thì những câu chuyện bấp rang mới thật sự nổ tại đây. Thầy truyền cho chúng tôi nào là chân lý sống: hạnh phúc là biết hưởng thụ những gì mình đang có; nào là nghệ thuật ẩm thực và sức khoẻ: bia thì “suy dương mà thịnh âm”vv... Chia tay Thầy mà lòng tôi thấy yên tâm và phần chần, cụ ông trên tám mươi này thật sự còn một sức truyền rất mạnh tinh thần vui sống cho bọn hậu sinh.

Vào nhà thầy Trung, các bạn C3 dường như đã rất quen thuộc. Nơi Thầy, hình như lúc nào cũng có nụ cười hiền hoà và ánh mắt bao dung, là những khí cụ đơn sơ Thầy dùng để cảm hoá đám học trò tinh nghịch. Khi bọn tôi tặng quà và chúc tết Thầy, Thầy chỉ cười mà không nói gì. Chúng tôi nhìn theo ánh mắt Thầy đậu lại trên tấm bảng màu đỏ khắc bốn chữ vàng “Tôn sư-Trọng đạo” được treo ở một nơi trang trọng của phòng khách.

Dường như tất cả chúng tôi đều hồi hộp khi gõ cửa nhà thầy Thu. Thầy bước từng bậc thang thận trọng. Ngược nhìn thầy từ dưới đất, bọn tôi thấy nửa thân bên trái của Thầy không còn tuân theo sự điều khiển của chủ nhân nó nữa. Khuôn mặt Thầy hình như cũng hơi khác thường, do căn bệnh. Một mũi gì đó nhói vào tim từng đứa... Thế mà Thầy vẫn nói chuyện không chút bi quan. Đưa cho Thầy tấm thiệp mà từng bạn ở cả hai nơi thật xa nhau của trái đất đã tự tay viết tên mình vào đó, tôi nắm chặt tay Thầy, chỉ mong Thầy hiểu chúng tôi không thể nói gì để diễn tả hết những tâm tình thương cảm đã gói vào những món quà dành tặng Thầy.

Nấp sau cánh cổng ngôi nhà Q10 Cư xá Bắc Hải là mấy chục giò Lan xanh tốt, có chậu đã kịp đơm bông khoe sắc, kín đáo che khuất mấy vuông cửa của một chủ nhân ẩn dật: thầy Trương Tiểu Oanh. Trái với dự đoán của chúng tôi, sau nhiều năm không gặp hình như Thầy trông khoẻ mạnh hơn trước nhiều. Hỏi ra thì biết Thầy chơi môn tennis. Bóng chiều đã ngã về Tây mà mấy câu chuyện kể của Thầy không vì thế mà kết thúc sớm. Những lặn độn lao đao của nhà giáo trong thời kỳ còn khó khăn nghe Thầy kể mà bọn tôi thấy se lòng.

Hai địa chỉ cuối cùng trong ngày mà chúng tôi đến được là thầy Thương và cô Tảo. Thầy Thương rất vui vì sự thăm viếng của bọn học trò cũ. Thầy kể nhiều chuyện trong ngôi trường Lê Hồng Phong Thầy còn đang dạy. Cuối mỗi câu chuyện tôi thấy trán Thầy hần lên mấy nếp nhăn nhăn nhai. Hai mươi sáu năm sau ngày tiễn chúng tôi ra trường, Thầy vẫn ngày ngày trông thấy những hạt bụi phấn bay bay, có mấy hạt vương trên tóc Thầy, có mấy hạt thì đậu vào phổi Thầy...

Trong số những thầy cô mà chúng tôi đến thăm thì cô Tảo là trẻ trung và khoẻ mạnh nhất. Hiện nay Cô vẫn dạy tại trường mình. Cả bọn tôi thật sự ngạc nhiên với nét tươi trẻ hiếm thấy ở những phụ nữ tuổi Cô. Cô đau lòng kể cho chúng tôi nghe về hoàn cảnh đáng thương của những cháu học sinh nghèo trong trường. Lén quan sát từng nét mặt của các bạn đi cùng, tôi thấy dường như những trái tim tiền bối đang có nhịp đập thổn thức. Cô hứa giúp chúng tôi trong hoạt động hỗ trợ học bổng cho học sinh nghèo hiếu học của trường.

Những bận rộn cuối năm làm cho lực lượng của chúng tôi hao mòn, chỉ còn ba đứa đi thăm hai thầy còn lại, vào cái ngày thật cận tết, buổi chiều hai mươi tám. Chúng tôi thật bất ngờ khi nghe thầy Ba kể chỉ vài ngày trước đó Thầy đột ngột bị đau cột sống. Chỉ cúi xuống quét nhà mà Thầy đau và không gượng dậy được. Thầy chỉ cho chúng tôi xem tấm hình đen trắng cũ kỹ treo trang trọng trên tường. Một đôi cô dâu chú rể trẻ trung xinh đẹp tay trong tay và nụ cười hạnh phúc trên môi: vợ thầy đó các con! Lúc thầy dạy các con là vợ thầy vừa mất vài tháng. Chúng tôi chợt nhớ lại dáng vẻ buồn và đôi mắt thất thần của Thầy ngày trước. Thầy giảng vài đoạn rồi lại châm thuốc hút... Thầy ơi, chúng con đâu biết nỗi đau của Thầy ngày ấy, lại còn đôi lúc trách thầy giảng không hiểu bài.

Cũng như thầy Nghĩa, thầy Quyên trông còn rất khoẻ ở cái tuổi bảy mươi ba. Chúng tôi nhắc Thầy về bữa cơm chay ngày tết rất ngon mấy chục năm về trước Thầy đã đãi chúng tôi, những đứa học trò phá phách ồn ào. Thầy đã gởi một nụ cười thật tươi vào tấm hình chụp dành cho các bạn ở xa.

Hồi tưởng lại chuyến đi vừa qua, tôi cảm nhận được niềm vui sướng và hãnh diện của các Thầy cô với những tấm lòng của đám học trò cũ. Tôi tin rằng cảm xúc đó cũng đã truyền đi thật xa, đến từng nơi có những cựu học sinh Nguyễn Du trên trái đất này.

Giờ đây, cựu học sinh chúng tôi đang tìm về nơi cùng xuất phát. Mỗi người trong chúng tôi đều có một toạ độ riêng, như mỗi một vì sao trong Thái dương hệ. Thế nhưng dường như chúng tôi đã có chung một tung độ hay một hoành độ trong không gian mệnh mông đó, và chúng tôi đã làm nên một dải ngân hà. Có ai đó đã nói là: dải ngân hà không tự nó rực sáng, mà từng vì sao đứng sát cạnh nhau đã tỏa sáng cho nhau. Thầy cô đã thấp sáng cho chúng tôi, những thiên thạch nhỏ bé trong vũ trụ, để chúng tôi trở thành những ngôi sao sáng trong bầu trời đêm bao la.

Mùa Xuân năm 2006